

Haddadi, Mansoureh; Galyani-Moghaddam, Golnessa; Maleki, Reza (2022). The study of recreational reading at Tarbiat Modares University. *Journal of Knowledge- Research Studies*, 1 (1), 55-74.

DOI: 10.22034/jkrs.2021.47374.1004

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_14077.html

The paper is an open access and licensed under the Creative Commons CC BY NC license.

Study of Recreational Reading at Tarbiat Modares University

Mansoureh Haddadi¹, Golnessa Galyani-Moghaddam^{2*}, Reza Maleki³

Received: August, 7, 2021; Accepted: December, 26, 2021

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to identify the recreational reading status of students at the Tarbiat Modares University.

Methodology: This is a descriptive-analytical survey. The statistical population consists of a group of and doctoral students of Tarbiat Modares University in 2019-2020 academic year. The sample size was 203 people. The research questionnaire was based on Müller's questionnaire. To assess the validity of the questionnaire, experts' opinions were used. The questionnaire was randomly distributed among them. The reliability of the questionnaire was calculated using Cronbach's alpha coefficient. It was 0.834%.

Findings: Most of the respondents refer to 13.38% of the recreational resources of virtual networks, and the university has not been able to stimulate interest in recreational reading among students. Among the libraries, their priority is 49.74% of the central library of Tarbiat Modares University, compared to the public library and other libraries. For information from recreational sources, 29.17% of them prefer email. However, most students (65.33%), liked printed format to enjoy recreational reading.

Conclusion: We concluded that the interest in recreational reading is approximately 37.4% on average. Due to the limited time to do class activities, they spend three to four hours a week on recreational reading, and 32.2% studied their favorite subjects.

Value: The study provides original information on the current state of recreational reading of students at the Tarbiat Modares University, which could lead to significant results if used in future library planning.

Key Words: recreational reading, postgraduate students, Tarbiat Modares University Central Library, Iran

1. Master, Department of Knowledge and Information Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

2. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran (Corresponding Author) g_galyani@yahoo.com

3. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, The Iran

Extended Abstract

Introduction

According to literature, leisure reading, also known as recreational reading, pleasure reading, free voluntary reading, and independent reading, is independent, self-selected reading of a continuous text for a wide range of personal and social purposes. It can take place in and out of school, at any time. Readers select from a wide range of extended texts, including but not exclusive to narrative fiction, nonfiction, picture books, e-books, magazines, social media, blogs, websites, newspapers, comic books, and graphic novels. Leisure reading is generally intrinsically or socially motivated and a pleasurable activity for the reader.

Purpose

The purpose of this study is to identify the recreational reading status of students of Tarbiat Modares University. We are going to investigate the recreational reading status of graduate students of Tarbiat Modares University and answering questions about recreational subjects of students' interest, the status of students' access to recreational reading resources, the preferred forms and formats of recreational resources.

Methodology

The method of this research is a descriptive-analytical survey. The statistical population consists of a group of postgraduate students of Tarbiat Modares University of 1398-99. The sample was 203 students. The sample size was determined using Cochran's formula. The research questionnaire was based on Müller's questionnaire. A virtual questionnaire was used to collect data. To assess the validity of the questionnaire, experts' opinions were used. The questionnaire was randomly distributed among them. The reliability of the questionnaire was calculated using Cronbach's alpha coefficient. It was 0.834%. Data analysis was performed using version 22 of the SPSS software.

Findings

The percentage of interest and motivation in recreational reading is shown in Figure 1.

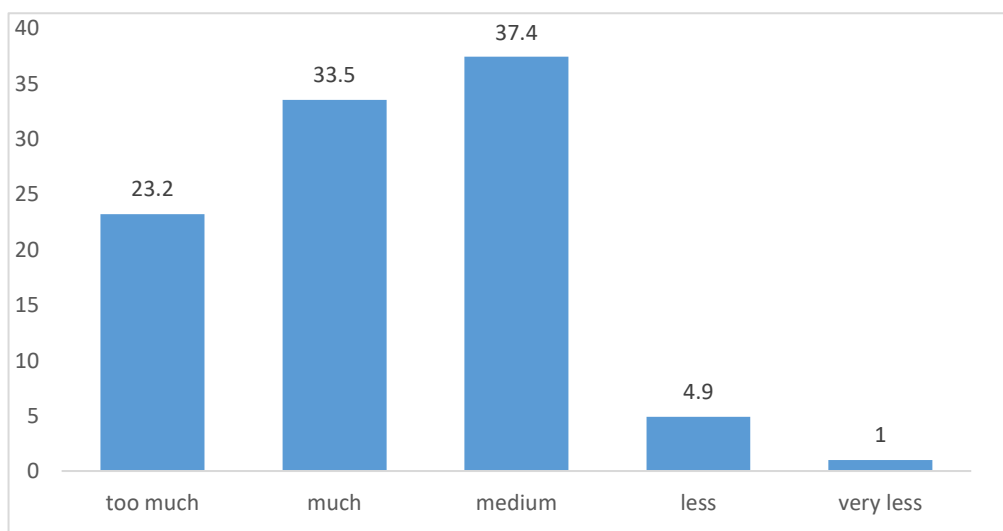

Figure 1: Percentage of interest and motivation in recreational reading

As shown in Figure 1, the level of interest and motivation for recreational reading among students is on average 37.4%. Not having recreational reading (42.45%) is not having enough time due to academic activities.

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1
Issue 1
Winter 2022

We also asked the following question: what is the priority of access to recreational resources? The results are shown in Figure 2.

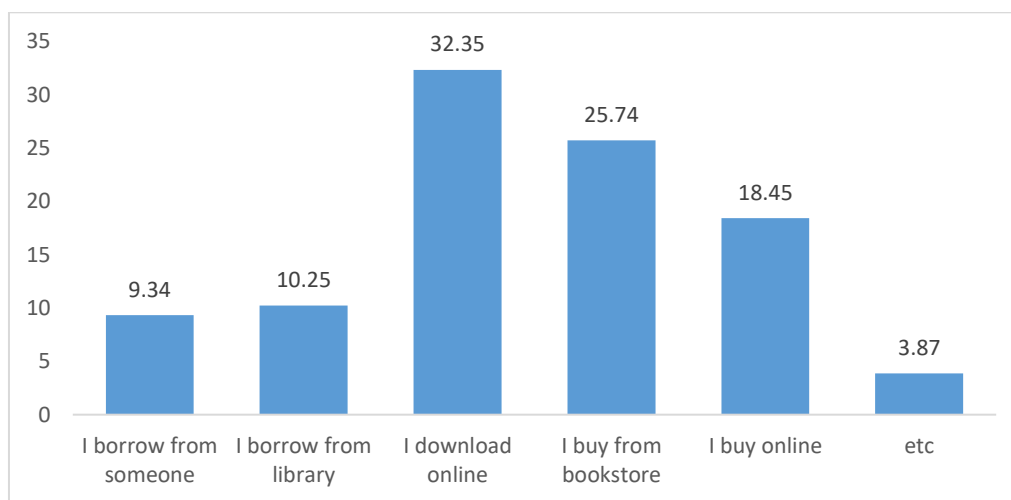

Figure 2: User priorities by access to recreational resources

As shown, the majority of respondents (32.35%) stated that they download their recreational resources for free, and 25.74% buy them from bookstores. Respondents were also asked what websites and programs they use when downloading for free for recreational reading. 45.2% of users obtain their leisure books from Google for easy access and variety of topics and a large amount of new information, and then (21.2%) from popular applications, and foreign sites download for free.

Most of the respondents refer to 13.38% of the recreational resources of virtual networks, and the university has not been able to stimulate interest in the recreational study among students. Among the libraries, their priority is 49.74% of the central library of Tarbiat Modares University, compared to the public library and other libraries.

The users were asked about preferred formats and forms are recreational resources, and the results are shown in Figure 3.

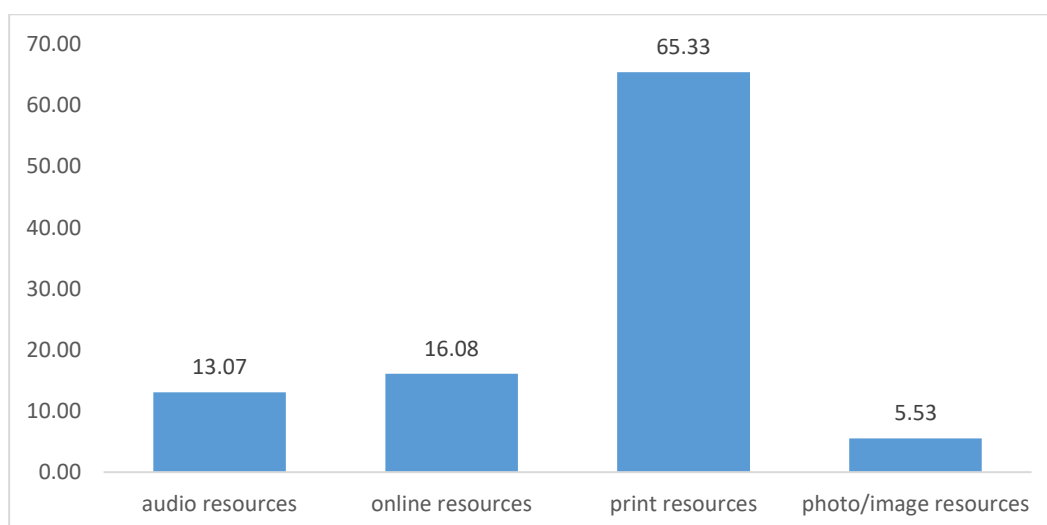

Figure 3: Preferred formats and forms of recreational resources

Journal of

Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1
Issue 1
Winter 2022

As it is seen, the print resources are dominated format for recreational reading among Tarbiat Modares University students. 29.17% of users preferred email for this purpose. However, most students (65.33%), liked printed format to enjoy recreational reading.

Conclusion

We concluded that the interest in recreational reading is approximately 37.4% on average. Due to the limited time to do class activities, they spend three to four hours a week on recreational reading, and 32.2% studied their favorite subjects. The results of this study also showed that free and easy access to some books and other resources in Google had attracted the attention of students, and they provide a significant percentage (32.35%) of leisure resources in this way.

In general, this study shows that the library of Tarbiat Modares University can be effective in expanding and promoting the recreational reading of the students of this university. Also, considering the positive effects of recreational reading on students' academic achievement and personality development, it is appropriate for the University Central Library to put this important issue on its agenda and tasks.

The most important practical suggestion for university libraries, especially Tarbiat Modares Library, is to develop students' recreational reading. It is also necessary for Academic libraries to expand their collection based on users' priorities.

Value

The study provides original information on the current state of recreational reading of students at the Tarbiat Modares University, which could lead to significant results if used in future library planning.

References

- Hadianfard, A., Gheibi, N. (2019). A survey on Study Status of Students in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Educational Development of Judishapur*, 9(4), 262-268.
- Hoseini, N., Pourasadi, M. (2011). Knowledge Sharing and Information Literacy: Reviewing IRI Police University Cadets Studying Status. *Police Management Studies Quarterly*, 6(1), 77-94.
- Jansen, A. (2019). Increasing Leisure Reading among University Students Using Ereaders with Audio. *College & Research Libraries*. 80(3).
- Javaheri, F., Mohammadi, A. (2018). A Reflection on the Situation of Students' Study, with Special Emphasis on the Role of Family and University: A Case Study of Three State Universities. *Strategy of the Culture*, 11(41), 75-104. doi: 10.22034/jsfc.2018.67058
- Latini, N., Bråten, I., Anmarkrud, Ø., & Salmerón, L. (2019). Investigating effects of reading medium and reading purpose on behavioral engagement and textual integration in a multiple text context. *Contemporary Educational Psychology*, 59, 101797.
- Magdalena, T. C. (2007). *The Recreational Reading Habits of Adolescent Readers: A Case Study of The Faculty of Humanities at The University of Pretoria*.
- Mahboobian, S. (2016). Investigating the use of non-curricular resources of the Central Library of Sharif University of Technology and identifying the factors affecting their use from the perspective of undergraduate students' members of the Central Library of Sharif University of Technology, Master Thesis, Islamic Azad University, Tehran Central Branch.
- Mueller, K. L.; Hanson, M.; Martinez, M.; Meyer, L. (2016). Recreational Reading in an Academic Library. Sam Houston State University. United States. *The Journal of Academic Librarianship*, 43(1), 72-87.

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1
Issue 1
Winter 2022

-
- Qureshi, Z. (2005). A Survey of students of the Faculty of Educational Sciences and Psychology of Ferdowsi University of Mashhad about reading for Learning Reading for Pleasure, reading for decision making and two principles of rational thinking and the least effort. *Library and Information Science*, Winter Issue: 28, (7) 4.
- Scorcu, A. E.; Zanola, L. V. R. (2010). Does Academic Achievement Kill Recreational Reading. Department of Economics, University of Bologna, Strada Maggiore 45, Bologna, Italy. May-July.
- Skenderi, L.; Ejupi, S. (2017). The Reading Habits of University Student in Macedonia. Faculty of Philology, University of Tetovo, Republic of Macedonia. December.
- Thanuskodi, S. (2011). Reading Habits among Library and Information Science Students of Annamalai University: A Survey. *International Journal of Educational Sciences*. 3(2), 79-83.
- Timothy, D.A., Obiekezie, E., & Okune, S.T. (2009). Transfer of Learning in the Impact of Recreational Reading on SS 3 Students' Performance in Reading Comprehension. *Labor: Human Capital eJournal*.
- Yari, Sh.; Ajaghi, R. (2017). Recognize the factors affecting enjoyable reading. *Human Information Interaction*, 3(4), 56-70.

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 1
Issue 1
Winter 2022

خواندن تفننی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

منصوره حدادی^۱، گلنسا گلینی مقدم^۲، رضا ملکی^۳

تاریخ دریافت: ۱۶ مرداد ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش: ۵ دی ۱۴۰۰

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، شناسایی وضعیت خواندن تفننی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس است. **روش شناسی:** پژوهش حاضر با روش پیمایشی با رویکرد توصیفی-تحلیلی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه تربیت مدرس در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ تشکیل می دهند. حجم نمونه با فرمول کوکران ۲۰۳ نفر تعیین شد. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه تحقیق مولر و همکاران (۲۰۱۶) با تعدیلات زیاد و بومی سازی شده استفاده شد. برای سنجش روایی پرسشنامه، از نظرات متخصصان و کارشناسان استفاده شد. میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰.۸۳۴ درصد محاسبه شد.

یافته ها: بیشترین مراجعه دانشجویان (۱۳.۳۸ درصد) برای مطالعه منابع خواندن تفننی شبکه های مجازی هستند و دانشگاه خیلی کم توانسته باعث افزایش علاقه به خواندن تفننی در بین دانشجویان شود. از بین کتابخانه ها اولویت اول آن ها کتابخانه مرکزی دانشگاه تربیت مدرس (۴۹.۷۴ درصد) بوده است. برای کسب اطلاع از منابع خواندن تفننی، ۲۹.۱۷ درصد ایمیل را ترجیح می دهند و بیشترین تعداد دانشجویان، یعنی ۶۵.۳۳ درصد برای لذت بردن از منابع خواندن تفننی قالب چاپی را انتخاب کردند. **نتایج:** علاقه به خواندن تفننی در میان دانشجویان در حد متوسط ۳۷.۴ درصد است و به دلیل محدود بودن زمان آنان برای انجام فعالیت کلاسی، در هفته سه تا چهار ساعت وقت صرف خواندن تفننی می کنند.

اصالت و ارزش: این مطالعه، اطلاعات اصیل از وضعیت موجود خواندن تفننی در میان دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس را فراهم می آورد که چنانچه در برنامه ریزی های آینده مورد استفاده قرار گیرد می تواند منجر به نتایج قابل توجهی شود.

کلیدواژه ها: خواندن تفننی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، کتابخانه مرکزی دانشگاه تربیت مدرس، ایران

۱. کارشناسی ارشد، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
۲. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) رایانامه: g_galyani@yahoo.com
۳. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۱. مقدمه

خواندن^۱ و مطالعه^۲ دو مفهومی هستند که تفاوت‌هایی باهم دارند اما هر دو مفهوم در علم اطلاعات و دانش‌شناسی مورد توجه قرار گرفته‌اند. به گفته گالیک^۳ (۱۹۹۹: ۴۸۰)، کمیسیون خواندن در ایالات متحده معتقد است که «خواندن سنگ بنای موفقیت است، نه تنها در مدرسه بلکه در طول زندگی». با این حال، همان‌طور که آلورمن^۴ (۲۰۰۲) خاطر نشان می‌کند، «مهارت خواندن جوانان با تقاضای اجتماعی زندگی در عصر اطلاعات به سرعت تغییر می‌کند که هیچ نشانه‌ای از توقف نیست» (تیموتی^۵ و همکاران، ۲۰۰۹، ص ۴).

هلن کالی^۶ (۲۰۲۱) در راهنمای خواندن که در وب‌سایت^۷ کتابخانه هسبرگ^۸ منتشر کرده نوشته است: «خواندن تفننی^۹ که گاهی معادل خواندن در اوقات فراغت^{۱۰}، خواندن به قصد لذت^{۱۱}، خواندن داوطلبانه آزاد^{۱۲} و مطالعه مستقل^{۱۳} نیز به کار می‌رود عبارت از است انتخاب شخصی از یک متن پیوسته برای خواندن که طیف وسیعی از اهداف شخصی و اجتماعی را دربر می‌گیرد و می‌تواند در هر زمانی در داخل و خارج از مدرسه انجام شود. خوانندگان از میان طیف گسترده‌ای از متون مختلف، از جمله (اما نه منحصرأ) داستان‌های روایی، غیرداستانی، کتاب‌های تصویری، کتاب‌های الکترونیکی، مجلات، رسانه‌های اجتماعی، وبلاگ‌ها، وب‌سایت‌ها، روزنامه‌ها، کتاب‌های فکاهی، و رمان‌های گرافیکی دست به انتخاب می‌زنند. خواندن تفننی، عموماً انگیزه درونی یا اجتماعی دارد و برای خواننده فعالیتی لذت‌بخش است».

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۵۶

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

از دیدگاه کرشن^{۱۴} (۱۹۹۳) خواندن تفننی داوطلبانه، عبارت است از خواندن مستقل با انتخاب شخصی و شامل طیف گسترده‌ای از گزینه‌های خواندن، یا اطلاعات با لذت است (نقل شده در گالینان^{۱۵} (۲۰۰۰)). از دیدگاه ترلیس^{۱۶} (۱۹۸۴) خواندن، عملی ضروری و کارآمد برای زندگی موفق است. از نظر وی خواندن بیش از هدف جمع‌آوری اطلاعات به‌عنوان یک سرگرمی در نظر گرفته می‌شود که اگر شخص مایل باشد، می‌تواند از آن سر باز زند یا گه‌گاهی به آن مبادرت ورزد مانند جمع‌آوری کلکسیون تمبر. ترلیس (۱۹۸۴) هشدار داده و اظهار می‌دارد که اگر معلمان و والدین از عدم علاقه زیاد به خواندن غفلت ورزند بچه‌ها و فرهنگ ما را به نابودی می‌کشند. اکثر محققان خواندن، خواندن تفننی را یک ضرورت مطلق برای دلایل متعدد و لاقابل برای تقویت خواندن کارآمد تلقی می‌کنند. طبق شواهد اگر تازه باسوادان به‌طور تفننی نخوانند پس از چند ماه باسواد شدن مشکل پیدا خواهند کرد. پالمر^{۱۷} (۱۹۹۵: ۱۰) به نتایج تحقیقی که توسط گری و راجرز^{۱۸} انجام گرفت اشاره می‌کند که فهرستی از دلایل

1. Read

2. Study

3. Galic

4. Alorman

5. Timothy

6. Helen Cawley

7. Website

8. Hesburgh Libraries:

<https://libguides.library.nd.edu/leisure-reading>

9. Recreational Reading

10. leisure Reading

11. Pleasure Reading

12. Free Voluntary Reading

13. Independent Reading

14. Crashen

15. Galinan

16. Trelease

17. Palmer

18. Gray & Rogers

خواندن را در برداشت. طبق تحقیقات آنها، به نظر می‌رسد که «عادت خواندن مبتنی بر نیازهای واقعی انسان است. آنها دریافتند که مردم، به دلایل ذیل به اختیار خودشان می‌خوانند: به‌عنوان آداب و رسوم یا عادت، از روی وظیفه و احساس مسئولیت، صرفاً برای پر کردن زمان یا وقت‌کشی، برای آگاهی و یا دانستن وقایع جاری، برای رضایت یا ارزش شخصی آنی و بلافاصله، برای برآورده کردن خواسته‌های عملی زندگی روزانه، برای علایق شغلی بیشتر، برای تداوم و گسترش علایق شغلی حرفه‌ای، برای برآورده کردن نیازهای فردی اجتماعی، برای رفع نیازهای اجتماعی مدنی، برای تحولات فردی و از جمله گسترش سوابق فرهنگی، برآورده کردن مطالبات کاملاً عقلانی و روشنفکرانه، برای برآوردن نیازهای معنوی». واضح است که مردم به دلایل بسیار بیشتری می‌خوانند تا صرفاً برای سرگرمی، هرچند عبارت خواندن تفننی برای توصیف خواندن فراتر از خواندن عملی و کارآمد ادامه خواهد داشت اما کلاً برای توصیف اهداف تمام‌عیار، انگیزه خواندن فعالانه ناکافی است باشد (مگدانلا تویت، ۲۰۰۱ ص ۲۵-۲۷).

همان‌گونه که تاکنون مطرح شد افراد بنا به دلایل فردی و اجتماعی متفاوت، دست به خواندن تفننی می‌زنند. دانشجویان از جمله گروه‌هایی هستند که علاوه بر مطالعه درسی در دانشگاه‌ها، اقدام به خواندن تفننی می‌کنند و انتظار می‌رود که کتابخانه‌های دانشگاهی بتوانند در این زمینه منابعی را در اختیارشان قرار دهند. می‌توان گفت خواندن تفننی تأثیر مهمی بر استمرار و تداوم خواندن و تبدیل شدن افراد به خوانندگان مادام‌العمر دارد. این مسئله در جامعه دانشجویان که با سرانه پایین خواندن در کل جهان مواجه است اهمیت فزاینده‌ای دارد. لذا پژوهش حاضر درصدد است به بررسی وضعیت خواندن تفننی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس بپردازد. بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد تاکنون چنین مطالعه‌ای صورت نگرفته و لذا انجام پژوهش حاضر برای کمک به سیاست‌گذاری بهتر از سوی مسئولان دانشگاه تربیت مدرس در زمینه پشتیبانی از مسئله خواندن تفننی دانشجویان و بالا بردن سرانه مطالعه این قشر از جامعه ضروری است. بدون داشتن آگاهی لازم درباره وضعیت موجود خواندن تفننی دانشجویان امکان سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی صحیح در جهت مجموعه‌سازی مناسب کتابخانه‌های دانشگاهی امری بسیار دشوار و ناممکن خواهد بود. بنابراین هدف این مطالعه تبیین این مسئله بود که دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس که همگی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی محسوب می‌شوند چقدر به خواندن تفننی علاقه‌مند هستند، چه منابعی را برای خواندن تفننی انتخاب می‌کنند، اولویت انتخابی آنها چیست، چه فرمتی بیشتر موردنظر آنهاست و کتابخانه دانشگاه تا چه اندازه پاسخگوی نیاز آنها بوده است.

۲. پیشینه پژوهش

در بررسی پژوهش‌های داخل ایران، پژوهش‌ها و مطالعاتی هستند که به‌طور مشخص به بررسی انگیزه خواندن، عوامل مؤثر بر انگیزه خواندن، نگرش در خواندن، میزان مطالعه آزاد و غیردرسی، نقش دانشگاه در افزایش میزان مطالعه و بررسی الگوی ایجاد علاقه و انگیزه مطالعه پرداختند. که در ادامه بیان می‌شوند:

پژوهش قریشی (۱۳۸۳) با عنوان «بررسی نظر دانشجویان دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد درباره خواندن به قصد یادگیری، خواندن به قصد لذت، خواندن به قصد تصمیم‌گیری و دو اصل معقول اندیشی و کمترین کوشش» نتایج به دست آمده از آزمون شامل: (۱) دانشجویان بر خواندن به قصد یادگیری بیشتر از خواندن به قصد تصمیم‌گیری تأکید دارند؛ (۲) دانشجویان مؤنث رشته‌های روانشناسی و علوم تربیتی بیشتر از دانشجویان مذکر همین رشته‌ها بر خواندن به قصد لذت تأکید دارند؛ (۳) دانشجویان مؤنث رشته علوم تربیتی و روانشناسی بیشتر از دانشجویان مذکر همین رشته‌ها بر خواندن به قصد تصمیم‌گیری تأکید دارند، ولی بین دانشجویان مؤنث و مذکر رشته کتابداری در این مورد تفاوت معناداری وجود ندارد.

در مطالعه‌ای که توسط حسینی و پوراسدی (۱۳۹۰) در خصوص مطالعه دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی انجام شد این نتیجه به دست آمد که ۸۰٪ دانشجویان علاقه زیاد و یا بسیار زیاد به مطالعه دارند؛ اما ۵۶٪ آنان کمتر از یک ساعت در طول شبانه‌روز مطالعه می‌کنند. به لحاظ نوع مطالعه، ۴۷٪ درسی و ۵۲٪ غیردرسی است. ۴۳٪ زمان مطالعه غیردرسی صرف خواندن مجله و روزنامه و ۲۳٪ صرف خواندن کتاب می‌شود. پاسخگویان به طور میانگین در طول یک سال ۹ کتاب و از نوع علمی و داستانی مطالعه می‌کنند. فشرده بودن کلاس‌های آموزشی (۸۴٪)، تمرینات نظامی (۹۲٪)، سخت‌گیری فرماندهان و مسئولان (۶۱٪) از عوامل مهم کاهش مطالعه دانشجویان است.

در مطالعه دیگری که باهدف بررسی عادت‌های خواندن و مطالعه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی انجام شد مشخص شد که دانشجویان کتب درسی را اولویت اول خود برای انواع مواد خواندنی انتخاب کرده‌اند. مقدار زمان خواندن یک ساعت در شبانه‌روز و در هفته ۷-۸ ساعت است؛ پاسخگویان اولین مجرا برای دستیابی به مواد خواندنی را اینترنت انتخاب کرده‌اند که ترجیح می‌دهند در هنگام شب و در خانه بخوانند؛ هدف آن‌ها از خواندن در اولویت اول کسب اطلاعات است. عمده مشکلات دانشجویان مورد مطالعه در زمینه عادت‌های مطالعه به ترتیب در زمینه برگزاری امتحانات با میانگین (۱/۳۶۵)، انگیزه (۱/۳۹۴)، تمرکز (۱/۴۱۱)، سازماندهی زمان (۱/۴۴۷)، یادآوری (۱/۴۵۹)، مطالعه یک فصل (۱/۵۲۳)، و گوش کردن و یادداشت‌برداری (۱/۶) است، بنابراین به طور کلی می‌توان گفت عادت‌های مطالعه دانشجویان در حد متوسط است. به نظر می‌رسد دانشجویان راه و روش صحیح خواندن و مطالعه را نیاموخته‌اند (محمدی، ۱۳۹۳).

پژوهش یاری و اجاقی (۱۳۹۵) با عنوان «شناخت عوامل اثرگذار بر خواندن لذت‌بخش» با رویکرد روش‌شناختی کیفی انجام شده و روش پژوهش، تحلیل محتواست. داده‌ها با استفاده از مصاحبه عمیق گردآوری شده است. مشارکت‌کنندگان ۳۳ نفر از کتابداران و اعضای کتابخانه‌های عمومی شهر کرمانشاه بودند. نتایج نشان می‌دهد حصول خواندن لذت‌بخش اگرچه بستگی به خصوصیات درونی و شخصیتی افراد دارد اما در این میان عوامل بیرونی چندی نیز اثرگذارند. لذا در پیوستار ایجاد خواندن لذت‌بخش، فرد در یک سمت و عواملی نظیر خانواده، نظام آموزشی، کتابخانه‌ها و نظایر آن در سمت دیگر قرار دارند که هماهنگی و تلاش مشترک همه آن‌ها فراهم‌کننده لذت خواندن است.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۵۸

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

در مطالعه‌ای که با عنوان «بررسی میزان استفاده از منابع غیردرسی کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی شریف و شناسایی عوامل مؤثر بر میزان استفاده از آن‌ها از دیدگاه دانشجویان کارشناسی عضو کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی شریف» انجام شد نتایج زیر به دست آمد: از دیدگاه دانشجویان اساتید دانشگاه، کتابدار و کتابخانه نقش کمی در ترغیب و ایجاد انگیزه در مطالعه غیردرسی دانشجویان داشته‌اند و نیز خود دانشجویان با توجه به حجم برنامه‌های آموزشی و درس‌ها بیشتر تمایل به مطالعه منابع درسی داشتند. یافته‌ها نیز نشان می‌دهد میزان بسیار کمی از دانشجویان از منابع غیردرسی استفاده می‌کنند (محبوبیان، ۱۳۹۵).

در مطالعه دیگری که درباره وضعیت مطالعه دانشجویان سه دانشگاه تهران، خوارزمی و شهید بهشتی با تأکید بر نقش خانواده و دانشگاه انجام شد نشان داد که میانگین میزان مطالعه نمونه تحقیق به طور روزانه سه ساعت و نیم است که دو ساعت و نیم آن به مطالعه درسی و یک ساعت به مطالعه غیردرسی اختصاص دارد. میزان مطالعه دانشجویان رشته‌های مختلف تفاوت چندانی ندارد و به طور تقریبی در تمامی رشته‌ها نزدیک به ۵۰ درصد دانشجویان کمتر از یک ساعت در روز به مطالعه می‌پردازند. خانواده قبل از ورود به دانشگاه نقش مؤثرتری در شکل دادن به مطالعه جوانان دارد. اما پس از ورود به دانشگاه، فرصت‌های اجتماعی موجود در دانشگاه و معنای منسوب به مطالعه کردن نقش تعیین کننده تری دارد. به نظر می‌رسد تحولات چند سال اخیر که بر فضای فرهنگی و مناسبات اقتصادی دانشگاه اثر گذاشته، کارکردهای اصلی آن را تضعیف کرده و در نهایت به تنزل کمیت و کیفیت مطالعه دانشجویان منتهی شده است (جوهری و محمدی، ۱۳۹۷).

در تحقیقی که باهدف بررسی وضعیت مطالعه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شد نشان داد که ۶۶ درصد از شرکت کنندگان، به مطالعه علاقه زیاد و یا بسیار زیاد دارند. اما ۴۱ درصد آن‌ها کمتر از یک ساعت در طول شبانه‌روز مطالعه می‌کنند. ۵۵ درصد از آن‌ها مطالعه کتب درسی، ۲۰ درصد کتب غیردرسی و ۲۳ درصد هر دو را عنوان کردند. نتایج این مطالعه نشان داد که میانگین میزان مطالعه و همچنین وجود انگیزه برای مطالعه در بین دانشجویان پایین است. می‌توان با استفاده از یک برنامه‌ریزی هدفمند، بستر مناسبی برای مطالعه دانشجویان فراهم ساخت (هادیان فرد و غیبی، ۱۳۹۷).

پژوهش‌های خارج ایران عمدتاً به بررسی انگیزه‌های خواندن (تأکید بیشتر بر خواندن رمان (تخیلی) نسبت به دیگر منابع غیرداستانی) حتی برای آموزش زبان دوم، رابطه میزان زمان صرف شده برای خواندن به قصد لذت با عوامل جمعیت شناختی و موفقیت تحصیلی، دلایل عدم گرایش به مطالعه غیردرسی، عادات و اولویت‌های خواندن، بررسی رابطه مهارت خواندن با انگیزه خواندن و تأثیر عوامل اجتماعی بر مطالعه آزاد و تجهیزات خواندن، پرداخته بودند که در ادامه ارائه می‌شوند.

در پژوهش تیموتی، آکونه، آبیکهزی^۱ (۲۰۰۹) با عنوان «انتقال یادگیری و درک مطلب در خواندن تفننی با موسیقی اس.اس.تری^۲ و تأثیر آن بر دانشجویان» با توجه به تئوری انتقال یادگیری صورت گرفت.

1. Timothy, Akone, Abikhezi

2. SS3

این مطالعه باهدف یافتن تأثیر خواندن تفننی در درک مطلب از خواندن دانش‌آموزان با موسیقی اس.اس.تری در ایالت کراس ریور ایالت نیجریه^۱ در سال ۲۰۰۶ انجام شد. نمونه شامل ۱۰۰۰ دانش‌آموز بود که به‌طور تصادفی از دوازده نمونه دولتی و خصوصی انتخاب شدند. مدارس متوسطه برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه و همچنین آزمون درک مطلب استفاده شد. داده‌ها با استفاده از آنالیز واریانس یک‌طرفه آنووا تجزیه و تحلیل شدند. تجزیه و تحلیل تفاوت معنی‌داری در عملکرد در بین خوانندگان با فرکانس بالا، متوسط و پایین از خود نشان داد.

اسکار سیو، ویسی، زانولا^۲ (۲۰۱۰) طی پژوهشی با عنوان «آیا پیشرفت تحصیلی خواندن تفننی را از بین می‌برد» به نظرسنجی آنلاین در بین دانشجویان دانشگاه بولونیا پرداختند. این مطالعه در فاصله ماه می تا ژوئیه ۲۰۱۰، انجام شد و شامل ۶۱۶۲۷ پاسخ یعنی ۱۶/۴۰٪ از دانشجویان این دانشگاه بود که به‌صورت داوطلبانه در این نظرسنجی مشارکت داشتند. سؤال این بود که آیا عملکرد دانشگاهی ممکن است به‌نوعی باعث کاهش زمان برای خواندن تفننی شود؟ بر اساس نتایج در حالی که تحصیل ممکن است در طولانی‌مدت در طول سال‌های دانشگاه، بر نگرش خواندن تأثیر بگذارد اما در هر حال زمان و تلاش اختصاص داده‌شده برای درس خواندن و نمرات خوب امتحانات، زمان باقی‌مانده برای مطالعه تفننی را کاهش می‌دهد.

تانسکودی^۳ (۲۰۱۱) در پژوهشی به بررسی «عادات خواندن در بین دانشجویان دانشگاه آنامالای تامیل نادو^۴، هندوستان در سال تحصیلی ۲۰۰۹ - ۲۰۱۰» پرداخته است. این پژوهش نشان می‌دهد دانشجویان کالج، امروزه احساس قبلی از نقشی که خواندن در پیشرفت زندگی فرد ایفا می‌کند، ندارند. حدود یک‌سوم دانشجویان به‌ندرت رمان، کتاب‌های طنز، مجلات و منابع اینترنتی، منابع مذهبی می‌خواندند. دانشجویان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی وقت بیشتری را برای خواندن کتاب ۷۷.۴۸٪ می‌گذرانند. حدود ۲۰٪ از دانشجویان این رشته هرگز، داستان‌های علمی، انتشارات اینترنتی، کتاب‌های طنز، شعر و رمان را نمی‌خوانند. دانشجویان در کل پاسخ دادند که کار آن‌ها، اغلب در خواندن و مطالعه آن‌ها تأثیرگذار است. اکثر دانشجویان علم اطلاعات و دانش‌شناسی ۷۹.۵۳٪ علاقه‌مند به خواندن مطالب درسی خود به‌طور مکرر هستند.

مولر و همکاران^۵ (۲۰۱۴) طی پژوهشی با عنوان «خواندن تفننی در یک کتابخانه دانشگاهی» به روش پرسشنامه و سیاهه واری در دانشگاه ایالتی سام‌هیوستون^۶ یک نظرسنجی در میان دانشجویان، اساتید و کارمندان ترتیب دادند. پاسخگویان شامل ۹۷۷ دانشکده، ۱۲۸۵ نفر کارکنان و ۱۷۶۰۳ نفر دانشجو بودند. پرسشنامه این نظرسنجی در تاریخ دوم آوریل ۲۰۱۴، به ۱۹.۹۱۰ آدرس ایمیل ارسال شده است، ۱۰۷۳ پاسخ دریافت شد. هدف این پژوهش درک بهتر وضعیت استفاده تفننی جامعه دانشگاهی از منابع کتابخانه بود. در این نظرسنجی که به مدت نه هفته باز بود مشخص شد که منابع چاپی نسبت به سایر

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۶۰

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

1. In the state of Cross River, Nigeria
2. Scorcu, Zanola & Vici
3. Thanuskodi
4. Annamalai Tamil Nadu

5. Mueller
6. Sam Houston

قالب‌ها اولویت بالاتری داشتند. تعداد قابل توجهی از شرکت کنندگان منابع کتابخانه را برای مطالعه تفنی مناسب و کافی نمی‌دانستند. آنان خواستار موضوع‌های متنوعی برای خواندن کتاب‌های تفنی بودند. همچنین متقاضی حمایت از مجموعه کتابخانه و گسترش کتاب‌های تفنی بودند.

پژوهش اسکندری، اجویی^۱ (۲۰۱۷) با عنوان «خواندن دانشجویان دانشگاه در کشور مقدونیه» انجام شد. هدف از این مطالعه ارائه تصویری کلی از عادات خواندن دانشجویان این دانشگاه است. از نظر جغرافیایی محدود بود زیرا دانشگاه‌هایی که دانشجویان در آن شرکت می‌کنند شامل: دانشگاه تتوو^۲، دانشگاه سیرل^۳ و متدیوس^۴، دانشگاه اروپای جنوب شرقی^۵ و دانشگاه آمریکایی کالج اسکویپه^۶ بودند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه است که از سیزده سؤال تشکیل شده است که چهار سؤال مربوط به سن، جنس، دانشگاه و سال تحصیلی دانشجویان است، و سایر سؤالات به طور مختصر درباره خواندن پرسیده شدند. تعداد کل دانشجویان که در این نظرسنجی شرکت کرده‌اند ۱۴۹ نفر است و به دنبال نمونه‌گیری تصادفی، پرسشنامه به صورت آنلاین برای آن‌ها توزیع شد. شرکت کنندگان از هر دو قومیت، مقدونی‌ها^۷ و آلبانیایی‌ها^۸ بودند. پاسخ‌ها نشان می‌دهد که دانشجویان بیشتر برای کسب دانش و رضایت شخصی می‌خواندند، و رسانه‌های اجتماعی و برنامه‌های شلوغ دانشگاه را به‌عنوان دلایلی که بر عادت خواندن آن‌ها تأثیر می‌گذارد، بیا کردند.

جانسن^{۱۰} (۲۰۱۹) به ارائه گزارش پژوهشی با عنوان «افزایش خواندن در اوقات فراغت در بین دانشجویان دانشگاه با استفاده از خواندن الکترونیکی با صدا، گزارشی از مطالعه اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه با استفاده از دستگاه‌های کیندل^{۱۱}» پرداخته است. در این تحقیق بر اساس یک مطالعه مشارکتی قبل از خواندن یک گروه ۲۱ نفره از دانشجویان دانشگاه استفاده شده است. دانشجویان با تکمیل گزارش نظرسنجی‌های خود در قبل و بعد از یک برنامه خواندن در طول ترم، در مطالعه شرکت کردند. در این برنامه که کتاب‌های صوتی و الکترونیکی در دستگاه‌های کیندل فایر^{۱۲} از پیش بارگذاری شده بود، به دانشجویان این امکان را می‌داد که هم‌زمان بخوانند و گوش دهند. تجزیه و تحلیل نتایج نشان می‌دهد که دانشجویان بیشتر علاقه‌مند به منابع تفنی بودند، و خاطر نشان کردند که احتمالاً در آینده کتاب‌هایی را که خارج از مطالب کلاس باشند بخوانند یا گوش دهند.

1. Skenderi & Ejupi
2. Tetovo
3. Cyril
4. Methodius
5. South East European University
6. Skopje
7. Macedonia
8. Macedonia
9. Albanians
10. Jansen

۱۱. Kindle: یک سخت‌افزار الکترونیکی است که توسط آمازون کام‌ساخته و منتشر شده و برای خواندن کتاب الکترونیکی و دیگر رسانه‌های دیجیتال به کار می‌رود. این وسیله در نسخه‌های کیندل، کیندل ۲، کیندل دی ایکس، کیندل کیبورد، کیندل تاج، کیندل فایر، و... تولید می‌شود و اولین نسخه آن در ۱۹ نوامبر ۲۰۰۷ منتشر شد.

۱۲. Kindle Fire: اولین لوح رایانه (تبلت) ساخت شرکت آمازون با سیستم عامل اندروید ساخته و منتشر شده و برای خواندن کتاب الکترونیکی و دیگر رسانه‌های دیجیتال و وب‌گردی به کار می‌رود.

لاتینیا، بروتنا و همکاران^۱ (۲۰۱۹) طی پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیرات محیط مطالعه و هدف مطالعه بر تعامل رفتاری و یکپارچگی متنی یا ادغام متنی»، این مسئله را مورد تحقیق قرار دادند که زمانی که مطالعه کنندگان مقطع کارشناسی با متون چاپ یکسان در مقابل متون دیجیتالی جهت آمادگی برای یک امتحان در برابر اوقات فراغت و تفریح مشغول می‌باشند، به چه اندازه، تعامل رفتاری و تکامل متنی آن‌ها می‌تواند تفاوت داشته باشد. در این پژوهش اثرات متقابل محیط مطالعه بر شاخص‌های تعامل رفتاری، زمان مطالعه و طول مدت با هدف مطالعه تأیید شد.

در بررسی پژوهش‌های داخل ایران و نیز خارج از ایران، موارد مختلفی از جمله انواع مختلف خواندن تفننی، خواندن به قصد لذت و منابع مورد استفاده بررسی شده‌اند اما پژوهشی مشابه پژوهش حاضر در سطح جامعه دانشجویی صورت نگرفته است و لذا از این نظر پژوهش حاضر از نوآوری برخوردار است و یافته‌های آن اطلاعات اصیل از وضعیت موجود خواندن تفننی در یک دانشگاه را فراهم می‌آورد که اگر در برنامه‌ریزی‌های آینده مورد استفاده قرار گیرد می‌تواند منجر به نتایج قابل توجهی شود.

۳. روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر را دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه تربیت مدرس تشکیل می‌دهد که در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ به تعداد ۱۵۸۷۶ مشغول تحصیل بودند. بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه ۲۰۳ نفر تعیین شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بود که با ۳۴ سؤال چندگزینه‌ای طراحی شده بود. این مطالعه بر اساس مطالعه مولر و همکاران (۲۰۱۴) صورت گرفته و پرسشنامه آنان مبنای کار بوده اما به دلیل تفاوت فرهنگی بین ایران و ایالات متحده آمریکا، اصلاحات زیادی در آن صورت گرفته است. برای سنجش روایی، پرسشنامه برای تعدادی از متخصصان و کارشناسان ارسال شد و پس از اعمال اصلاحات پیشنهادی آنان، پرسشنامه نهایی آماده شد. برای سنجش پایایی پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برابر با ۰.۸۳۴ و حاکی از پایایی قابل قبول پرسشنامه است. از مجموع ۴۵۰ پرسشنامه الکترونیکی توزیع شده ۲۰۳ نفر به پرسشنامه پاسخ دادند. علت توزیع تعداد بیشتر پرسشنامه، پیش‌بینی عدم پاسخگویی نمونه پژوهش و یا دریافت پرسشنامه‌های نامعتبر بود و در نهایت ۲۰۳ پرسشنامه معتبر دریافت شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و از جداول فراوانی و درصد میانگین استفاده شد.

۴. یافته‌ها

با توجه به یافته‌های توصیفی از ۲۰۳ نفری که به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده‌اند ۱۱۸ نفر معادل (۵۸.۱ درصد) از کل نمونه زن و ۸۵ نفر معادل (۴۱.۹ درصد) مرد می‌باشند. از نظر مقطع تحصیلی ۱۲۲ نفر (۶۰.۱ درصد) کارشناسی ارشد و ۸۱ نفر (۳۹.۹ درصد) دکتری می‌باشند.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۶۲

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

۱.۴. پاسخ به سؤالات پژوهش

پرسش اول: وضعیت علاقه‌مندی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس به خواندن منابع تفننی چگونه است؟

این پژوهش مشخص می‌کند مراجعان دوست دارند چه کتاب‌هایی بخوانند... واقعی یا غیرواقعی که اکثریت افراد نمونه آماری اذعان داشته‌اند که زمان آن‌ها محدود به انجام فعالیت درسی بوده و به همین دلیل مطالعه تفننی کم‌تر انجام می‌دادند. زمان اختصاص یافته آنان برای خواندن تفننی در هفته به طور متوسط سه تا چهار ساعت بود. بیشترین مراجعه آن‌ها به انواع منابع تفننی، مراجعه به شبکه‌های اجتماعی به‌طور روزانه بوده است. برای گسترش مطالعه تفننی معرفی و به نمایش گذاشتن کتاب‌ها و سایر منابع را پیشنهاد دادند. نکته دیگری که پاسخ‌دهندگان اعلام داشته‌اند این است که دانشگاه تربیت مدرس خیلی کم توانسته باعث ترغیب علاقه به مطالعه تفننی در بین دانشجویان بشود. بررسی نشان می‌دهد بیشترین علاقه آن‌ها به آثار نویسندگان معاصر ایرانی و بیشتر در موضوع واقعی بوده است. اکثر افراد نمونه آماری از خواندن موضوع شرح زندگی شخصی و زندگینامه لذت می‌بردند که از موضوعات واقعی است و در موضوع غیرواقعی اکثر افراد نمونه آماری از خواندن موضوع داستان‌های اجتماعی لذت می‌برند.

در پاسخ به این سؤال که چه میزان علاقه و انگیزه به مطالعه تفننی وجود دارد (نمودار ۱) میزان علاقه و انگیزه به خواندن تفننی در بین دانشجویان در حد متوسط با (۳۷/۴ درصد) قرار گرفته و (۴۲/۴۵ درصد) پاسخگویان علت نداشتن خواندن تفننی را نداشتن زمان کافی به علت فعالیت‌های درسی اعلام کرده‌اند. از پاسخ‌دهندگان پرسیده شد که «چنانچه شما مطالعه تفننی انجام نمی‌دهید علت آن چیست؟» (نمودار ۲) آن‌ها اظهار داشتند، اوقات خودشان را از طریق سایر موارد پر می‌کنند. دانشجویانی که تازه وارد دانشگاه می‌شوند در سال‌های اول اصلاً زمانی را برای خواندن تفننی ندارند. کاهش خواندن برای لذت می‌تواند ناشی از ثبت نام و دیگر درگیری‌های دانشجویان ورودی جدید باشد. دانشجویانی که در حال فارغ‌التحصیلی هستند، زمانی برای لذت بردن از مطالعه در یک هفته معمولی نداشته‌اند، دانشجویان از خواندن لذت می‌برند اما وجود دشواری‌ها و دوره‌های درسی و میل بیشتر دانشجویان به معاشرت، تماشای

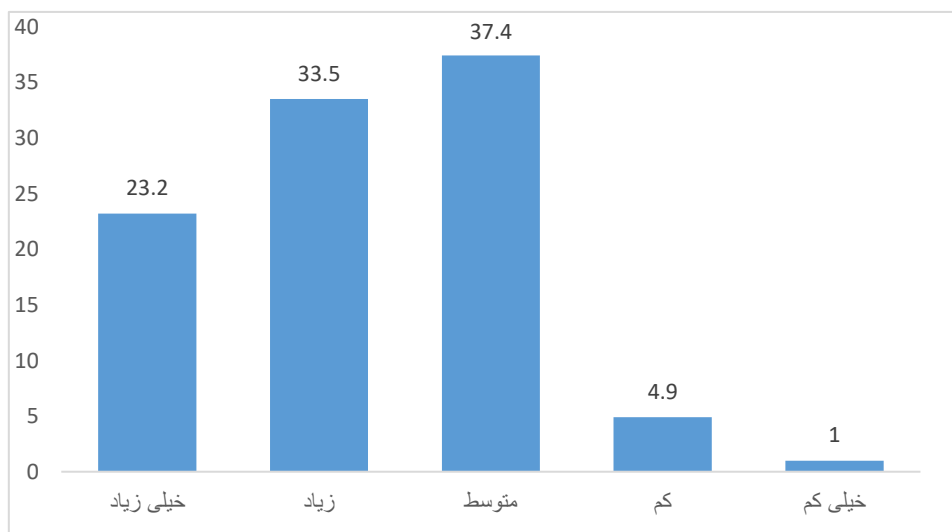

نشریه مطالعات دانش پژوهی

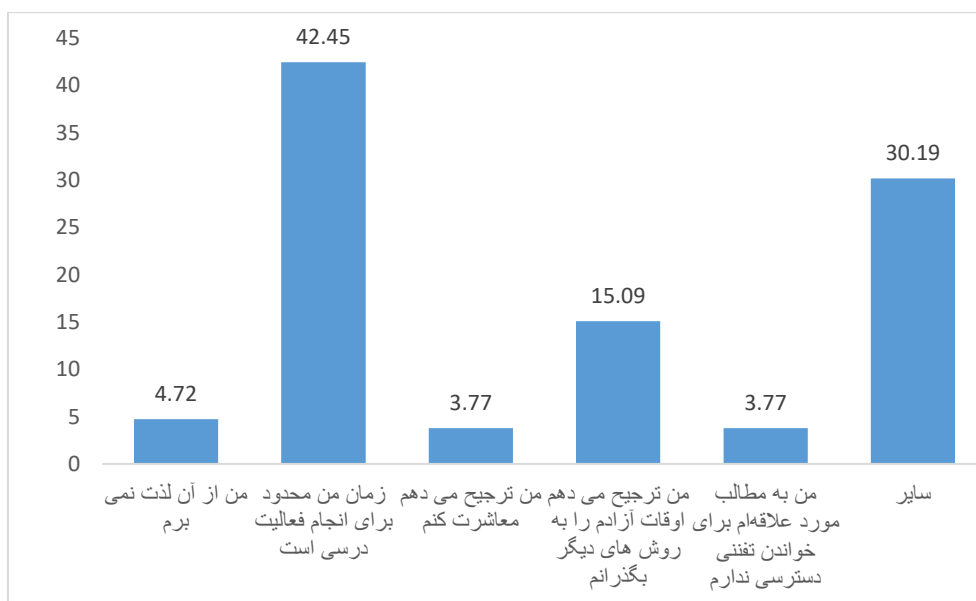
صفحه ۶۳

خواندن تفننی
دانشجویان دانشگاه
تربیت مدرس

تلویزیون، تلاش برای به دست آوردن کسب و کار و نبود مجموعه محبوبی برای خواندن و نبود مشوق و شوقی برای لذت از خواندن، میزان خواندن تفننی را برای دانشجویان در حد متوسط قرار داد.

نمودار ۱: فراوانی علاقه و انگیزه به خواندن تفننی

نمودار ۲: درصد فراوانی عدم خواندن تفننی

در پاسخ به این سؤال که «به طور متوسط چه مقدار زمان در هفته به خواندن تفننی اختصاص می دهید؟» (نمودار ۳) یافته ها نشان می دهد که دانشجویان در طول یک هفته (۳۲/۲ درصد) به مدت سه تا چهار ساعت مطالعه تفننی داشته و کمترین درصد مطالعه نیز در بین پاسخ گویان کمتر از یک ساعت با (۱۲/۶۸ درصد) ذکر شده است. که با توجه به بازه های زمانی تعیین شده، سطح نسبتاً مطلوبی از خواندن را نشان می داد.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

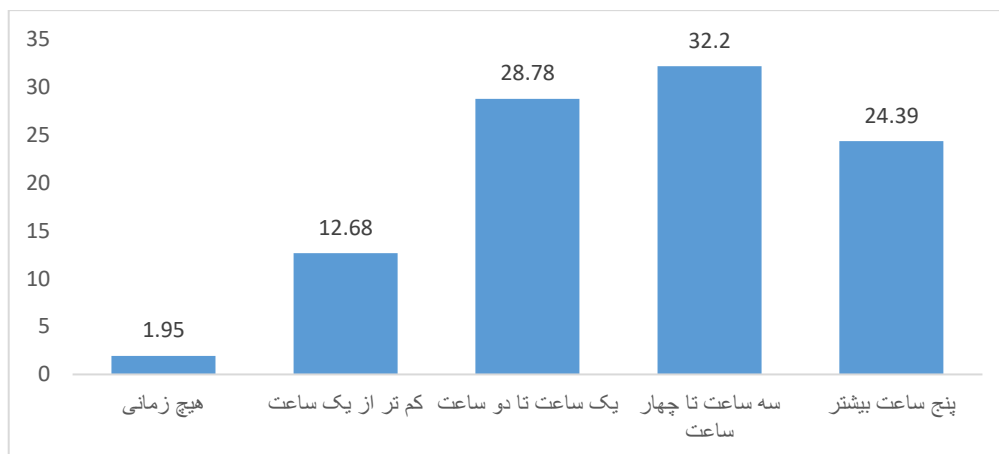
صفحه ۶۴

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

نمودار ۳: درصد فراوانی زمان خواندن تفننی در هفته

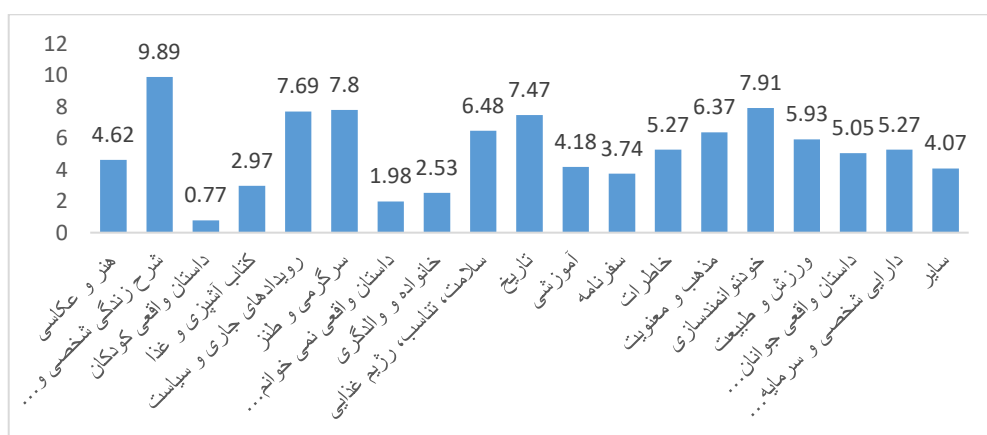
همچنین از پاسخ دهندگان خواسته شد مشخص کنند که از خواندن موضوع واقعی لذت می‌برند یا موضوع غیر واقعی. نمودار ۴ نشان می‌دهد، اکثر افراد نمونه آماری (۹/۸۹ درصد) از خواندن موضوع شرح زندگی شخصی و زندگینامه لذت می‌برند. چهار موضوع پرطرفدار دیگر به ترتیب خود توانمندسازی، سرگرمی و طنز، رویدادهای جاری و سیاست و تاریخ می‌باشند. موضوعات واقعی که از آن لذت می‌برند، همچنین در نمودار ۵ مشاهده می‌شود، اکثر افراد نمونه آماری (۹/۳۱ درصد) از خواندن موضوع داستان‌های اجتماعی لذت می‌برند. چهار موضوع پرطرفدار دیگر به ترتیب شعر، داستان‌های کلاسیک، داستان عاشقانه و داستان ادبی بودند.

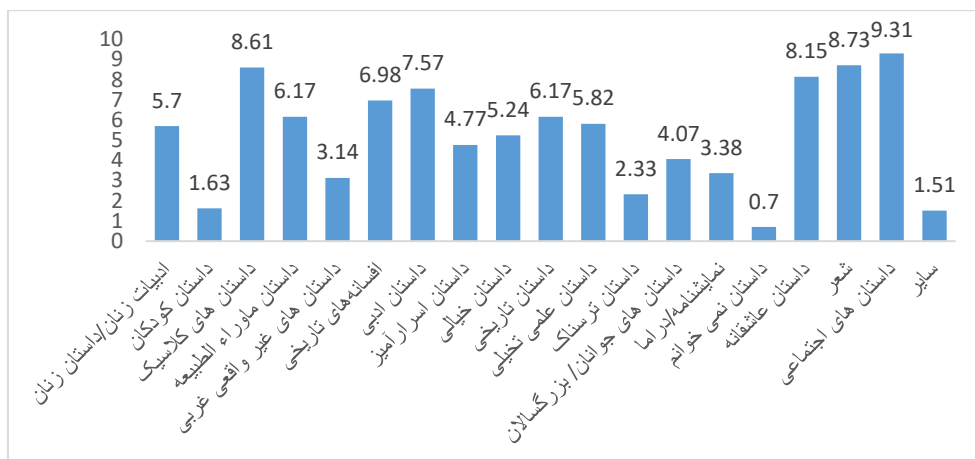
نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۶۵

خواندن تفننی
دانشجویان دانشگاه
تربیت مدرس

نمودار ۴: درصد فراوانی خواندن تفننی از موضوعات واقعی

نمودار ۵: درصد فراوانی خواندن تفننی از موضوعات غیرواقعی

هنگامی که از پاسخ دهندگان خواسته شد مدت زمان خواندن منابع تفننی چون، کتاب، وبسایت، ... خود را در زمان های روزانه، هفته، ماهانه، سالانه مشخص کنند (نمودار ۶)، شبکه های مجازی به صورت روزانه (۱۳/۳۸ درصد) بعد از آن وبسایت به صورت روزانه (۱۰/۳۱ درصد) بیشترین بازدید را نسبت به کتاب و مجله و فیلم و منابع صوتی داشته اند. برای مطالعه مجله به صورت سالانه اکثریت افراد نمونه (۴/۶۷) و برای کتاب به صورت روزانه (۵/۹۹ درصد) و هفتگی (۵/۸۵ درصد) برای روزنامه هرگز (۷/۱۱) و برای فیلم به صورت هفتگی و برای منابع صوتی به صورت هفتگی به کتابخانه یا ابزار استفاده از این منابع مراجعه می کنند. در عصر حاضر چون ابزار الکترونیکی پیشرفت کرده و دسترس پذیری بالایی نسبت به منابع سنتی دارد، از این رو بیشتر افراد منابع الکترونیکی را که قوانین دست و پاگیر کمتری هم دارند (مانند توییتر، واتساپ، تلگرام...) مورد مطالعه قرار می دهند.

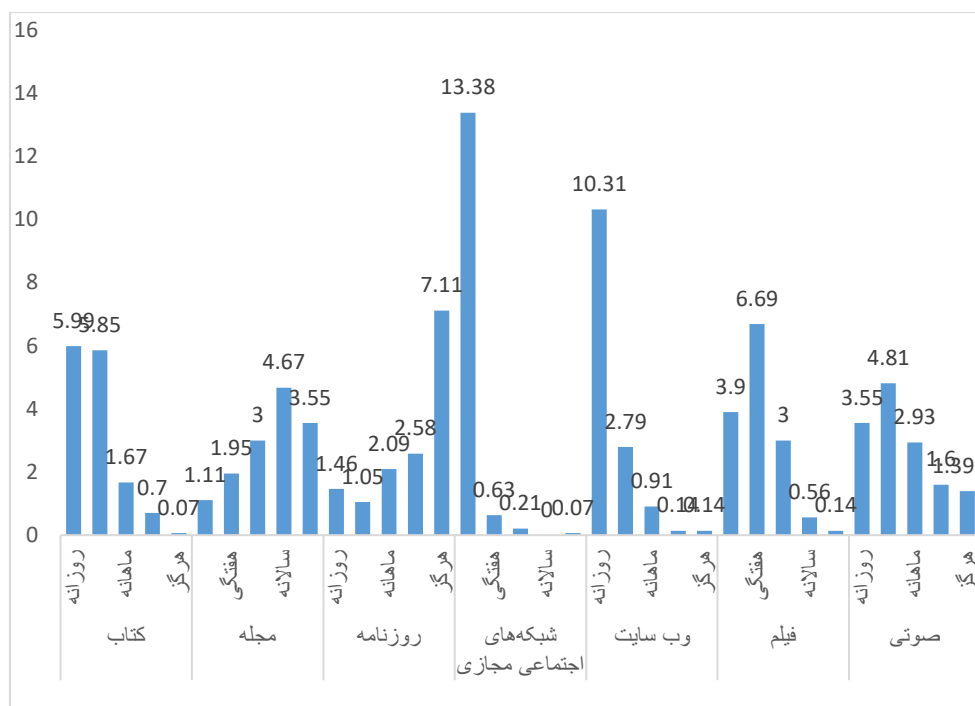
نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۶۶

دوره ۱، شماره ۱

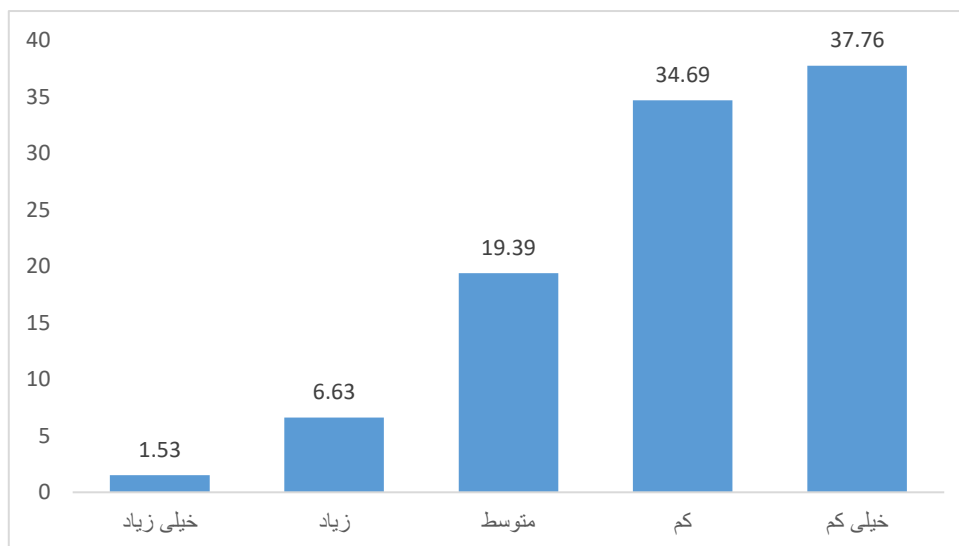
زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

نمودار ۶: درصد فراوانی زمان خواندن تفننی در طول سال

از پاسخ‌دهندگان پرسیده شد که مشخص کنند کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس تا چه حد توانسته باعث ترغیب و علاقه آن‌ها به خواندن تفننی بشود همان‌طور که مشاهده می‌شود (نمودار ۷)، اکثریت افراد نمونه (۳۷/۷۶ درصد)، بیان داشته‌اند که کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس خیلی کم توانسته باعث ترغیب علاقه آن‌ها به خواندن تفننی بشود.

نمودار ۷: درصد فراوانی ایجاد علاقه، کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس به خواندن تفننی

نشریه مطالعات دانش پژوهی

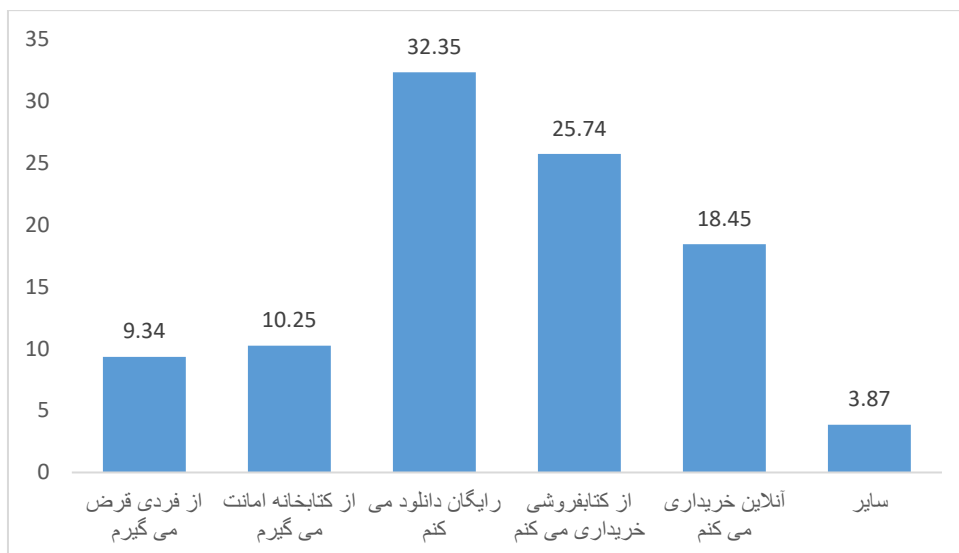
صفحه ۶۷

خواندن تفننی
دانشجویان دانشگاه
تربیت مدرس

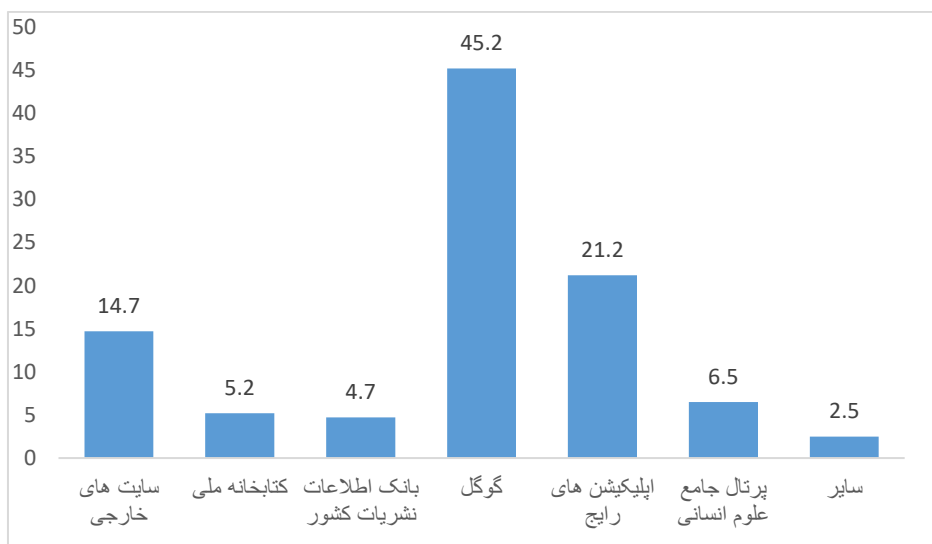
پرسش دوم: اولویت دسترسی به منابع تفننی چگونه است؟

یافته‌های این پرسش در نمودار ۸ مشاهده می‌شود، از پاسخ‌دهندگان خواسته شد که چگونگی دسترسی به منابع تفننی را مشخص کنند، اکثریت پاسخ‌دهندگان (۳۲/۳۵ درصد) اظهار داشتند منابع تفننی خود را رایگان دانلود می‌کنند. پس از آن (۲۵/۷۴ درصد) از کتاب‌فروشی‌ها منابع تفننی خود را خرید می‌کنند. همچنین از پاسخ‌دهندگان پرسیده شد که هنگام دانلود رایگان برای خواندن تفننی، از چه وب-سایت‌ها و برنامه‌هایی استفاده می‌کنند، که یافته‌های آن در نمودار ۹ مشاهده می‌شود، (۴۵/۲ درصد) کتاب‌های تفننی خود را از گوگل به خاطر دسترسی راحت و تنوع موضوعی و حجم زیاد اطلاعات جدید، تهیه می‌کنند و پس از آن (۲۱/۲ درصد) از اپلیکیشن‌های رایج، و از سایت‌های خارجی دانلود رایگان برای خواندن تفننی انجام می‌دهند.

برخی دانشجویان منابع تفننی را از کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس تهیه می‌کردند و برخی نیز منابع تفننی جدید را از طریق ایمیل و شبکه‌های مجازی تأمین می‌کردند.

نمودار ۸: درصد فراوانی چگونگی دسترسی به منابع تفننی

نمودار ۹: درصد فراوانی وب سایت‌ها و برنامه‌هایی که برای مطالعه تفننی استفاده می‌شوند

نشریه مطالعات دانش پژوهی

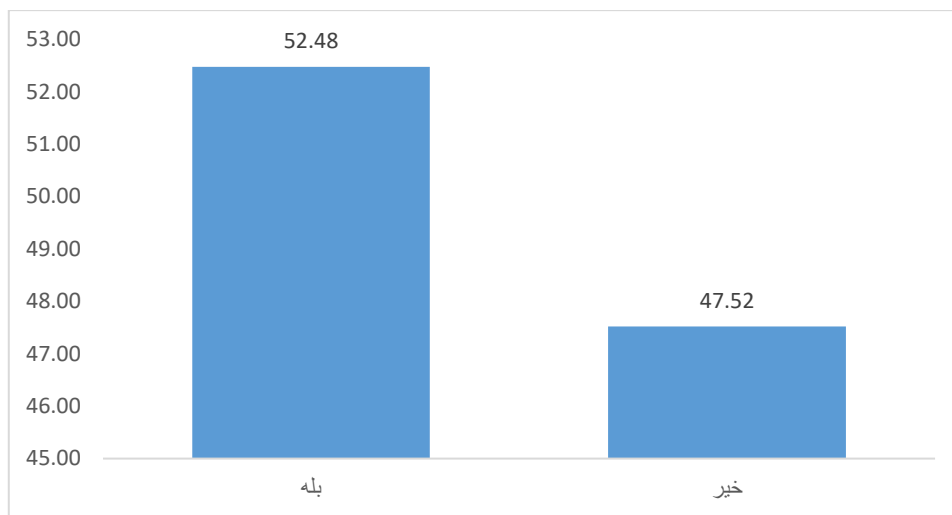
صفحه ۶۸

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

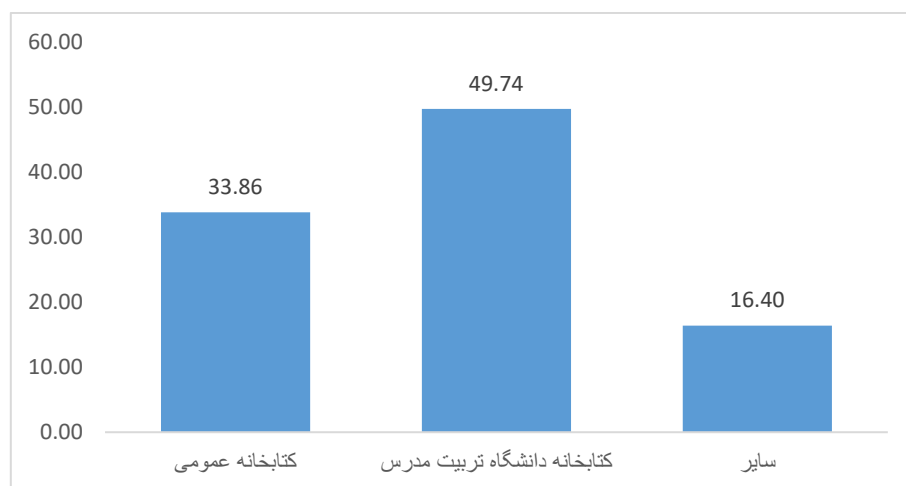
در پاسخ به این سؤال که آیا از کتابخانه کتاب و سایر منابع تفننی به امانت می‌گیرند، (۵۲/۴۸ درصد) از کتابخانه کتاب و سایر منابع تفننی به امانت می‌گیرند (نگاه کنید به نمودار ۱۰) و (۴۷/۵۲ درصد) نیز این کار را نمی‌کنند.

نمودار ۱۰: درصد فراوانی امانت منابع تفننی

نمودار ۱۱ یافته‌های حاصل از پاسخ به این سؤال را نشان می‌دهد که «از چه کتابخانه‌ای کتاب و سایر منابع تفننی به امانت می‌گیرند؟»

یافته‌ها نشان می‌دهد (۴۹/۷۴ درصد) افراد از کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس، کتاب و سایر منابع تفننی خود را به امانت می‌گیرند. (۳۳/۸۶ درصد) از افراد از کتابخانه عمومی، کتاب و سایر منابع تفننی خود را به امانت می‌گیرند. یافته‌های نمودار ۱۲ و ۱۳ حاکی از عوامل امانت منابع تفننی از کتابخانه عمومی یا کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس است به طوری که اکثریت دانشجویان منابع تفننی خود را چه از کتابخانه عمومی و چه از کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس تأمین می‌کردند، هرچند رایگان بودن امانت کتاب از کتابخانه‌ها و سهولت امانت گرفتن برای پاسخ‌دهندگان اهمیت زیادی داشت.

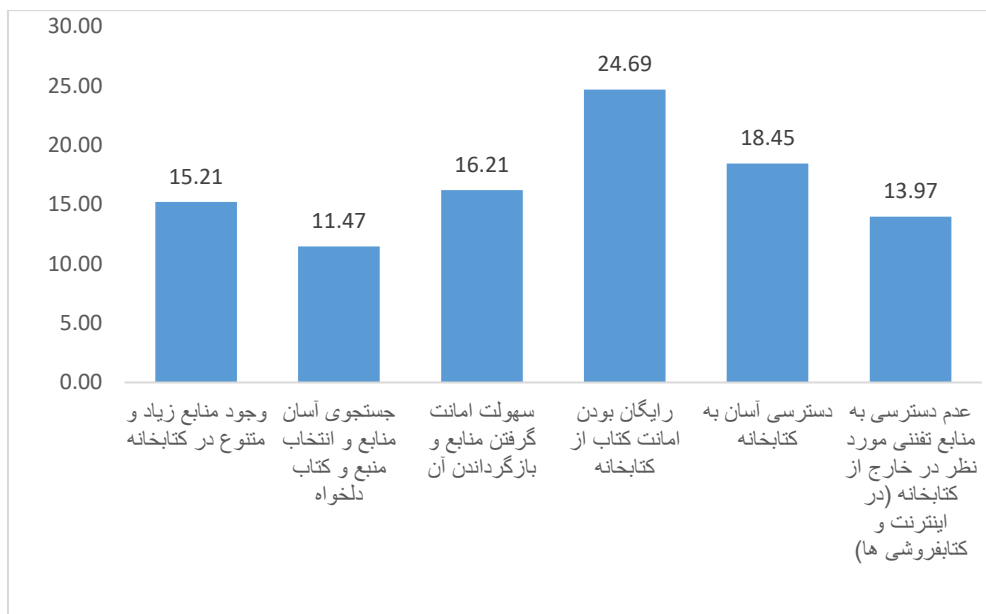
نمودار ۱۱: درصد فراوانی نوع کتابخانه

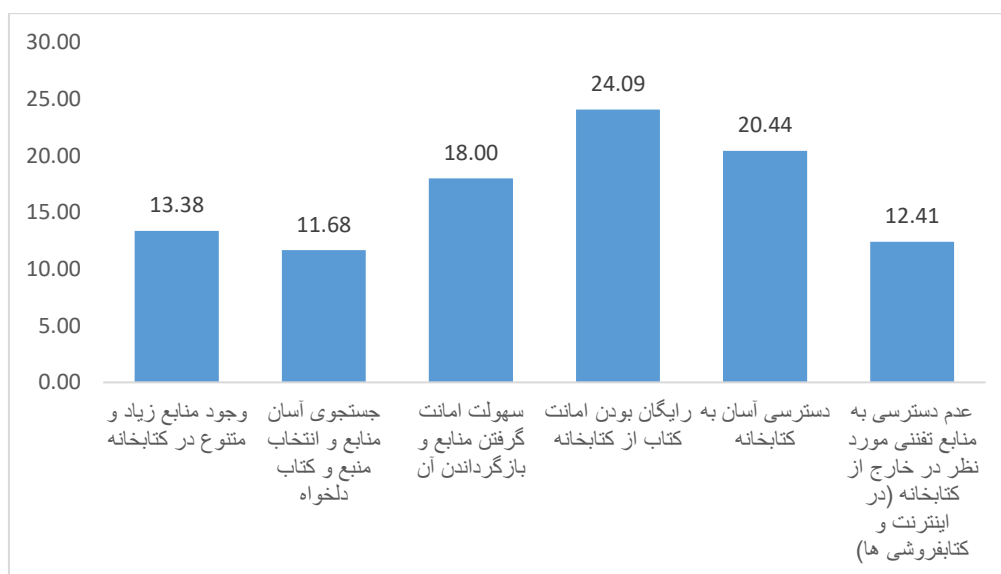
نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۶۹

خواندن تفننی
دانشجویان دانشگاه
تربیت مدرس

نمودار ۱۲: درصد فراوانی عوامل امانت منابع تفنی از کتابخانه عمومی

نمودار ۱۳: درصد فراوانی عوامل امانت منابع تفنی از کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس

در پاسخ به این پرسش که «دوست دارید چگونه از کتاب و سایر منابع تفنی جدید در کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس مطلع شوید؟» مشخص شد (۲۹/۱۷ درصد) پاسخ‌دهندگان از طریق ایمیل و از طریق شبکه‌های مجازی (۲۳/۳۸ درصد) و پیامک و به ترتیب از طریق صفحه وب کتابخانه و بعد از آن از طریق بخش کتاب‌های جدید و وبلاگ کتابخانه و علائم/برگه‌های تبلیغاتی و از طریق راهنمای پژوهشی از کتاب و سایر منابع تفنی جدید در کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس مطلع شده‌اند (نگاه کنید به نمودار ۱۴). ایمیل به دلیل رایگان بودن و دسترسی سریع و تسهیلات دیگر مورد توجه دانشجویان بوده و از این رو اولویت اول قرار گرفته است.

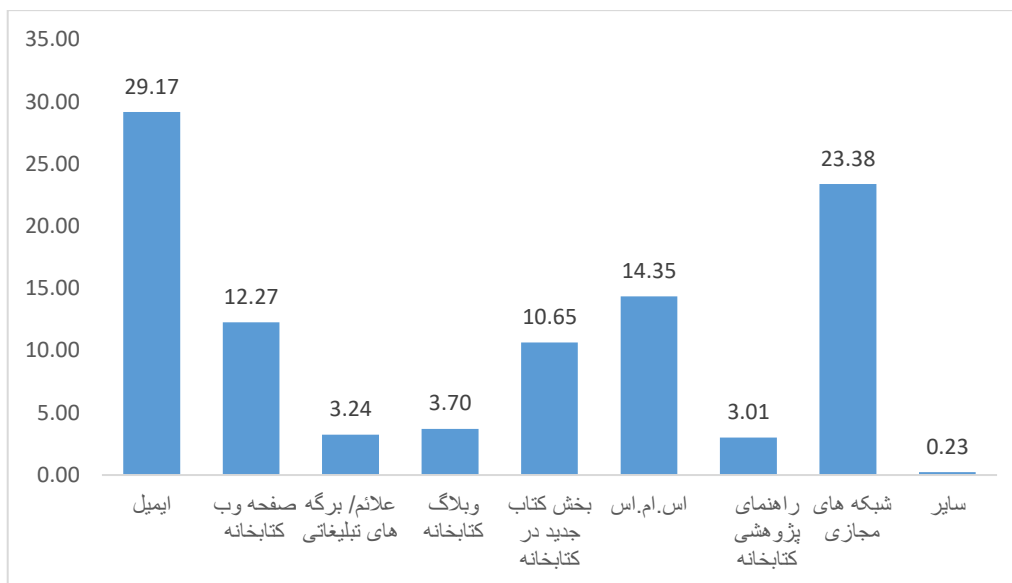
نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۷۰

دوره ۱، شماره ۱

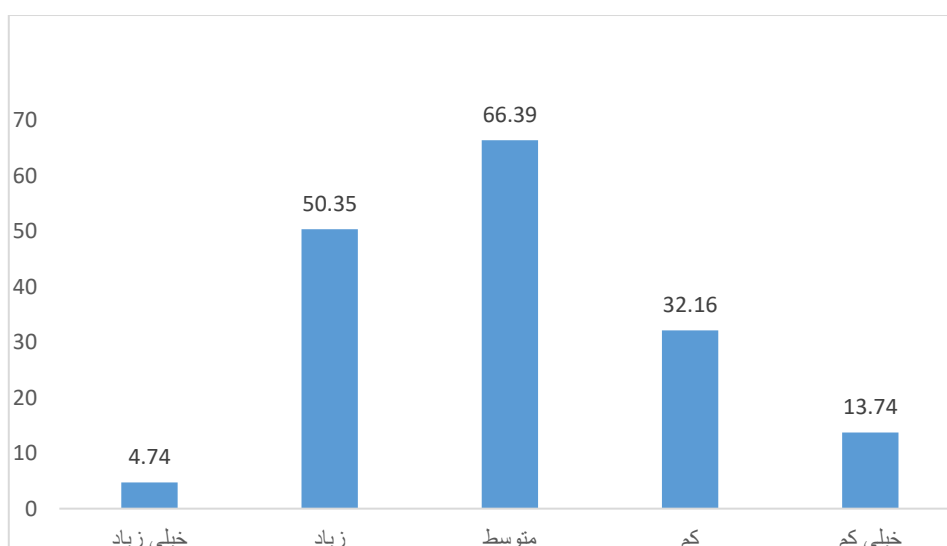
زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

نمودار ۱۴: درصد فراوانی چگونه مطلع شدن از منابع تفنی جدید در کتابخانه دانشگاه تربیت

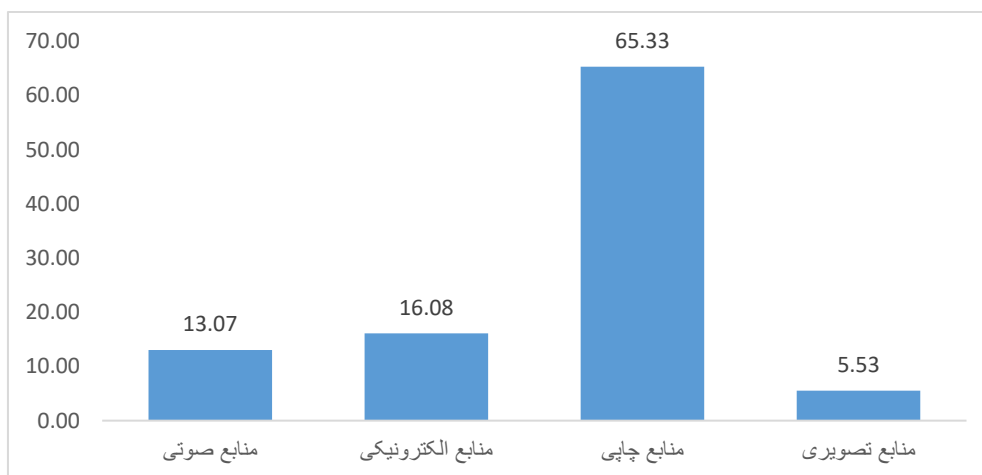
از پاسخ دهندگان پرسیده شد که در انتخاب منابع تفنی پیشنهاد کتابداران یا دوستان خود را مورد توجه قرار می دهند؟ یافته ها در نمودار ۱۵ حاکی از آن است که پیشنهاد کتابداران کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس و دوستان برای انتخاب منابع تفنی مورد توجه دانشجویان نیست و آن ها به طور متوسط پیشنهاد کتابداران یا دوستان خود را مورد توجه قرار می دهند. کم توجهی به پیشنهاد کتابداران کتابخانه مرکزی دانشگاه شاید به دلیل عدم ارتباط مؤثر در بین دانشجویان و کتابداران باشد و یا حس اعتماد آن ها از طرف کتابداران تأمین نشده باشد.

نمودار ۱۵: درصد فراوانی انتخاب منابع تفنی با پیشنهاد کتابداران و پیشنهاد دوستان

سؤال سوم: منابع تفنی در چه فرمت و شکلی مورد استفاده دانشجویان قرار می‌گیرد؟
 بر اساس یافته‌ها، پاسخ‌دهندگان برای امانت منابع چاپی به کتابخانه عمومی و کتابخانه مرکزی دانشگاه تربیت مدرس مراجعه کردند. اکثریت پاسخ‌دهندگان دوست دارند منابع تفنی موردعلاقه خود را به صورت کتاب چاپی در کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس ببینند.

نمودار ۱۶: درصد فراوانی قالب و نوع منابع تفنی

هنگامی که از آن‌ها پرسیده شد چه قالبی را برای منابع تفنی خود ترجیح می‌دهند، اکثریت پاسخ‌دهندگان در نمودار ۱۶، (۶۵/۳۳ درصد) برای امانت منابع تفنی خود منابع چاپی را انتخاب کردند و کمترین پاسخ (۵/۵۳ درصد) قالب ترجیحی خود را منابع تصویری اعلام کردند. یافته‌های نمودار حاکی از آن است که اکثریت افراد قالب ترجیحی خود را منابع چاپی اعلام کردند ولی از قالب‌های دیگر نیز برای مطالعه‌ی تفنی خود استفاده می‌کنند، ولیکن بیشترین قالب ترجیحی چاپی اعلام شد.
 با توجه به یافته‌های توصیفی از ۲۰۳ نفری که به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده‌اند ۱۱۸ نفر معادل (۵۸.۱ درصد) از کل نمونه زن و ۸۵ نفر معادل (۴۱.۹ درصد) مرد می‌باشند. از نظر مقطع تحصیلی ۱۲۲ نفر (۶۰.۱ درصد) کارشناسی ارشد و ۸۱ نفر (۳۹.۹ درصد) دکتری می‌باشند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه وضعیت خواندن تفنی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس با جمع کردن نظرات آن‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها بررسی شده است. نتایج نشان می‌دهد که آن‌ها منابع را به صورت آنلاین مطالعه می‌کنند، یا از کتاب فروشی یا اینکه از کتابخانه امانت می‌گیرند، یا از یکی از دوستان خود قرض می‌گیرند. کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس تبلیغی در مورد منابع تفنی خود نداشته است و بیشتر دانشجویان در این کتابخانه به دنبال منابع درسی هستند. چون مأموریت کتابخانه تهیه مطالب دانشگاهی و درسی است. اگر کتابخانه تلاش کند منابع تفنی خود را افزایش دهد، دانشجویان بیشتری جذب می‌شوند. - جامعه آماری مطالعه تفنی خود را در بسیاری از رسانه‌ها فراتر از کتاب می‌بینند همراه با بسیاری از قالب‌های دیگر مانند صفحات وب، رسانه‌های اجتماعی، وبلاگ‌ها و مجلات، باین حال پاسخ‌دهندگان

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۷۲

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱

در نظرسنجی نشان دادند که بسته به شرایط، ممکن است قالب آن‌ها تغییر کند. ولی با وجود قالب‌های جدید و متنوع قالب چاپی را برای خواندن تفننی ترجیح می‌دهند، اکثر پاسخ‌دهندگان اظهار داشتند که کتاب‌های چاپی را بیشتر ترجیح می‌دهند. مراجعین به‌وضوح خواستار کتاب‌هایی با قالب‌های متنوع نیز هستند.

هرچند نقش اصلی کتابخانه‌های دانشگاهی تأمین منابع درسی و حمایت از آموزش و پژوهش در دانشگاه است اما نمی‌تواند خواندن تفننی را نادیده بگیرند. از دید اکثریت دانشجویان (۳۷/۷۶ درصد) در این مطالعه، کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس نتوانسته باعث ترغیب خواندن تفننی شود. دانشگاه‌ها می‌توانند تلاش کنند تا تفکر انتقادی در بین دانشجویان افزایش پیدا کند و آمادگی دانشگاه‌ها در توسعه دادن به مطالب خواندنی، رفتار خواندنی، و احتمال استفاده مداوم از کتابخانه‌ها پس از فارغ‌التحصیلی، افزایش پیدا کند. موانع زیادی برای مطالعه سر راه خوانندگان حتی خوانندگان پرکار و حرفه‌ای وجود دارد و این سؤال پیش می‌آید که آیا آن‌ها باید بر آن غلبه کنند یا نه؛ حمایت از خواندن در دانشگاه می‌تواند یک فرآیند انعطاف‌پذیر باشد که با استفاده از اقدامات منفعل یا فعال و متناسب با نیاز مجموعه و تلاش کتابداران، بررسی اولویت‌های دانشجویان، و با ایجاد خدمات جدید ترکیبی برای دنبال کردن برنامه‌های ارتقا خواندن تفننی، و همکاری نزدیک با کتابداران شکل بگیرد. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که دانشجویان از کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس انتظار تأمین منابع خواندن تفننی را داشتند و این یافته با یافته‌های مولر و همکاران (۲۰۱۴) مطابقت دارد که مبنای پژوهش نیز بوده است.

فناوری کتاب الکترونیکی ناشران را قادر می‌سازد محتوا و قابلیت‌هایی را که در یک کتاب چاپی امکان‌پذیر نیست برای خواننده فراهم کنند. این موارد شامل توانایی کاربر برای دسترسی به ویدئو و صوت، افزایش اندازه تصاویر و فونت‌ها، جست‌وجوی تایپی کلمات کلیدی در یک نشریه یا جست‌وجو در فرهنگ لغت، افزودن نظرات و یادداشت‌ها به یک صفحه، پرش از صفحه‌ای به صفحه دیگر از طریق لینک در محتوا و دنبال کردن پیوندهای وب سایت‌های خارجی باشد. با این روش خوانندگان قادرند کتاب‌های خود را فشرده‌سازی کرده و درواقع امکان ذخیره هزاران کتاب فراهم خواهد شد. البته خرید کتاب الکترونیکی با عنوان کتاب و نام نویسنده نیز بسیار راحت و آسان است. نتایج این پژوهش نیز نشان داد دسترسی رایگان و آسان به برخی کتاب‌ها و سایر منابع در گوگل باعث توجه دانشجویان شده است و آنان درصد قابل‌ملاحظه‌ای (۳۲/۳۵ درصد) از منابع تفننی را از این طریق تهیه می‌کنند.

درمجموع این پژوهش نشان می‌دهد کتابخانه دانشگاه تربیت مدرس می‌تواند در گسترش و ارتقای خواندن تفننی دانشجویان این دانشگاه مؤثر باشد. همچنین با توجه به تأثیرات مثبت خواندن تفننی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان و رشد شخصیتی آنان مناسب است کتابخانه مرکزی دانشگاه، این مهم را در دستور کار و وظایف خود قرار دهد.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۷۳

خواندن تفننی
دانشجویان دانشگاه
تربیت مدرس

۶. منابع و مآخذ

- جواهری، فاطمه و محمدی، امیر (۱۳۹۷). تأملی در وضعیت مطالعه دانشجویان با تأکید بر نقش خانواده و دانشگاه؛ مطالعه موردی سه دانشگاه دولتی. *راهبرد فرهنگ*، ۱۱(۴۱)، ۷۵-۱۰۴.
- حسینی، ناهید؛ و پوراسدی، محمد (۱۳۹۰). تسهیم دانش و سواداطلاعاتی: با مروری بر وضعیت مطالعه دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی. *فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی*، ۶(۱)، ۷۷-۹۴.
- قریشی، زهره (۱۳۸۳). بررسی نظر دانشجویان دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد درباره خواندن به قصد یادگیری، خواندن به قصد لذت، خواندن به قصد تصمیم‌گیری و دو اصل معقول اندیشی و کمترین کوشش. *کتابداری و اطلاع رسانی*، ۷(۴)، ۴۳-۶۸.
- محبوبیان، سهیلا (۱۳۹۵). بررسی میزان استفاده از منابع غیردرسی کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی شریف و شناسایی عوامل موثر بر میزان استفاده از آنها از دیدگاه دانشجویان کارشناسی عضو کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی شریف، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم ارتباطات و مطالعات رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران.
- هادیان‌فرد، علی محمد؛ و غیبی، نگار (۱۳۹۷). بررسی وضعیت مطالعه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، مجله توسعه آموزش جندی شاپور فصلنامه مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، ۹(۴)، ۲۶۱-۲۶۸.
- باری، شیوا؛ و اجاقی، رضوان (۱۳۹۵). شناخت عوامل اثرگذار بر خواندن لذت‌بخش. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۳(۴)، ۵۶-۷۰.

- Jansen, A. (2019). Increasing Leisure Reading among University Students Using Ereaders with Audio. *College & Research Libraries*. 80(3).
- Latinia, N.; Bratena, I.; Anmarkrud, I.; Salmeron, L. (2019). Investigating effects of reading medium and reading purpose on behavioral engagement and textual integration in a multiple text context. University of Oslo, Norway University of Valencia, Spain. *The Journal of Contemporary Educational Psychology*. 59, October.
- Magdalena, T. C. (2007). *The Recreational Reading Habits of Adolescent Readers: A Case Study of The Faculty of Humanities at The University of Pretoria*.
- Mueller, K. L.; Hanson, M.; Martinez, M.; Meyer, L. (2016). Recreational Reading in an Academic Library. *Sam Houston State University*. United States. *The Journal of Academic Librarianship*, 43(1), 72-87.
- Scorcu, A. E.; Zanolà, L. V. R. (2010). Does Academic Achievement Kill Recreational Reading. Department of Economics, University of Bologna, Strada Maggiore 45, Bologna, Italy. May-July.
- Skenderi, L.; Ejupi, S. (2017). The Reading Habits of University Student in Macedonia. Faculty of Philology, University of Tetovo, Republic of Macedonia. December.
- Thanuskodi, S. (2011). Reading Habits among Library and Information Science Students of Annamalai University: A Survey. *International Journal of Educational Sciences*. 3(2), 79-83.
- Timothy, D.A., Obiekezie, E., & Okune, S.T. (2009). Transfer of Learning in the Impact of Recreational Reading on SS 3 Students' Performance in Reading Comprehension. *Labor: Human Capital eJournal*.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۷۴

دوره ۱، شماره ۱

زمستان ۱۴۰۰

پیاپی ۱